

Foto: Lasse Wallenius, Länsstyrelsen Gävleborg

Länsstyrelsen
Gävleborg

Riktlinjer för planerad bränning i skog och mark

INNEHÅLL

1. Inledning	3
2. Grundsyn	3
3. Generella riktlinjer vid skogsbränning	4
4. Kommunal räddningstjänst vid skogsbränning	5
5. Brandspridning utanför bränningsområdet	5
6. Kommunal räddningstjänst i Gävleborgs län	5
7. Statliga resurser i länet	6
Utdrag ur Lagen om skydd mot olyckor och Förordning om skydd mot olyckor.	6
Bilaga 1 : Anmälan om planerade hygges- och naturvårdsbränningar inom Gävleborgs län	7

Förord

I takt med ökade kunskaper om skogsbrandens ekologiska effekter har det återigen blivit vanligt med aktiva bränningsoperationer på såväl hyggen som i stående skog. Att öka andelen brandpåverkad skog och mark i skogslandskapet anses nödvändigt för att bevara den biologiska mångfalden.

För att erhålla önskvärd ekologisk effekt av bränningar i skogsmark är det ofta nödvändigt att bränningarna genomförs vid relativt avancerad torka. Det finns då en uppenbar risk för en målkonflikt mellan å ena sidan att uppnå önskat bränningsresultat, och å andra sidan att minimera oönskad spridning av branden.

Dessa riktlinjer ska ses som en hjälp och vägledning för berörda myndigheter och andra aktörer att kunna genomföra nödvändiga bränningar i naturvårdande syfte trots att hög brandrisk föreligger.

Riktlinjerna fastställs att gälla tills vidare.

Stig Hammarsten
Avdelningschef Miljö och samhälle

Mats Hindström
Avdelningschef Kultur och Natur

Riktlinjer för planerad bränning i skog och mark

Inledning

Skogsbrandens betydelse som ekologisk faktor har under senare tid blivit allt mer uppmärksammas såväl i Sverige som internationellt. I mitten av 1900-talet var det vanligt att använda branden för att skapa goda förnygringsbetingelser på hyggen, så kallade hyggesbränningar. I takt med ökade kunskaper om skogsbrandens ekologiska effekter och med ökad miljömedvetenhet inom skogsbruket har det återigen blivit vanligt med aktiva bränningsoperationer i skogslandskapet på såväl hyggen som i stående skog. Men idag sker dessa bränningar nästan uteslutande i naturvårdande syfte för att skapa livsrum åt hotade arter.

Skogselden skapar unika livsmiljöer för växter och djur, som under årmiljoner anpassats till att skogen brinner mer eller mindre regelbundet. Förutom den direkta positiva effekten på biodiversiteten påverkar även elden skogens framtida utseende och struktur. Om en skog får utvecklas utan brandstörning kan skuggtåliga trädslag på sikt komma att tränga undan de mer ljuskrävande. Exempelvis kan tall och björk slås ut av granen.

I Sverige har en lång tid av effektiv skogsbrandsbekämpning resulterat i att vissa av branden skapade habitat, såsom avsvedd mark och branddödade träd, är mycket ovanliga. Detta har i sin tur lett till att många arter har svårt att överleva. Förändringar i skogsstrukturen som innebär att spåren av brandstörning successivt försvinner i naturreservat och nationalparker har också uppmärksammas som ett problem.

Att skogsbranden skall återintroduceras som ekologisk faktor i skogslandskapet är idag en allmänt accepterad uppfattning. Att öka andelen brandpåverkad skog och mark anses nödvändigt för att bevara den biologiska mångfalden. Detta uttrycks mycket klart i Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens strategier för bevarande av biologisk mångfald. Räddningstjänsten berörs mycket påtagligt av detta och måste därför ha klara riktlinjer för hanteringen bränning på skogsmark.

För att erhålla önskvärd ekologisk effekt av bränningar i skogsmark är det ofta nödvändigt att bränningarna genomförs vid relativt avancerad torka. Det är då i Gävleborgs län den lokale räddningschefen som avgör om den planerade bränningen skall få genomföras. Det finns då en uppenbar risk för en målkonflikt mellan å ena sidan att uppnå önskat bränningsresultat, och å andra sidan att minimera oönskad spridning av branden.

Grundsyn

Länsstyrelsen anser att riskerna vid hygges- och naturvårdsbränningar skall kunna betraktas och vägas mot samhällsnyttan i likhet med annan riskfylld verksamhet.

Den lokale räddningschefen är den som ytterst avgör om en planerad bränning får genomföras.

Markägaren har ansvaret både beträffande förebyggande åtgärder mot okontrollerade skogsbränder och all tillsyn vid och efter brand / bränning.

Olika typer av bränning skall kunna användas som skötselmetod för olika typer av skogsmark och vid förvaltning av naturreservat under förutsättning att särskilt specificerade villkor uppfylls. Dessa villkor skall följa de i bil 1 "*Anmälan om planerade hygges- och naturvårdsbränningar inom Gävleborgs län*" angivna minimikraven samt erforderliga särskilda tillägg som utarbetas i samråd med respektive kommunal räddningstjänst.

Länsstyrelsen skall för de kommunala räddningstjänsterna presentera en sammanställning med tillhörande kartunderlag över de naturreservat där bränningar kan komma att genomföras.

Länsstyrelsen skall göra dessa riktlinjer kända för de kommunala räddningsnämnderna/motsv, räddningstjänsterna, skogsbolag, skogsägareföreningar, Skogsvårdsstyrelse och andra aktörer inom skogsbruket.

Vid framtagande av informationsmaterial såsom skyltar, broschyrer mm till länets naturreservat och för skogsbruk och friluftsliv i allmänhet, skall Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen medverka till kunskapsspridning till allmänheten beträffande risker och villkor för eldning i skog och mark.

Varje tillfälle skall tas tillvara för att i förebyggande syfte informera och verka för ökade kunskaper bland allmänheten och verksamma inom skogsbruket, om hur oavsiktliga skogsbränder undviks.

Generella riktlinjer vid skogsbränning

Ansvarig för bränningen skall på lämpligt sätt redovisa beredskapsåtgärder, personella och materiella resurser, begränsningslinjer och behovet av eventuell helikopterberedskap för aktuell räddningschef. Bränningsansvarig skall dessutom på lämpligt sätt informera allmänheten om den planerade bränningen.

Senast två veckor före aktuell bränning skall räddningschef informeras enligt bil 1 "*Anmälan om planerade hygges- och naturvårdsbränningar inom Gävleborgs län*". Räddningschefen informerar i sin tur SOS Alarm. I vissa fall kan det vara lämpligt att även informera räddningschef i angränsande kommun. Bränningsdagen görs anmälan till räddningschefen att bränningen kommer att genomföras.

Om spridningsrisken av någon anledning bedöms alltför stor skall räddningschefen initiera en dialog med den bränningsansvarige med syfte att senarelägga

bränningen. Den lokale räddningschefen är alltid den som ytterst avgör om en planerad bränning får genomföras eller ej. Om räddningschefen ger tillstånd till bränning innebär detta inte att ansvaret för bränningen övergår till denne.

När bränningen slutförts skall räddningschefen informeras. Det åligger den bränningsansvarige att hålla nödvändig beredskap och övervakning av det brända området till dess risken för spridning av branden är helt utesluten.

Kommunal räddningstjänst vid skogsbränning

För att den nya synen på skogsbränning och lämplig tidpunkt för genomförandet skall kunna accepteras av den kommunala räddningstjänsten krävs en regelbunden dialog mellan markägare och den kommunala räddningschefen. Det måste ses som ett gemensamt intresse och ansvar att en noggrann planering görs inför varje bränning så den kan utföras så säkert som möjligt. Givetvis måste den bränningsansvarige ombesörja en acceptabel beredskap för att bränningen skall kunna genomföras utan risk för okontrollerad spridning.

Om bränningar skall kunna genomföras med önskad effekt krävs i de flesta fall att torrheten i mark är stor, dvs hög brandriskfaktor. Detta är särskilt påtagligt vid bränningar av stående skog. I stående skog tar det längre tid för bränslet att uppnå lämplig uttorkningsgrad än ute på ett hygge. Av den anledningen är det nödvändigt med en längre period av torr väderlek för att bränningen skall kunna genomföras med önskvärd effekt. Avancerad torka behöver dock inte innebära hög risk för oönskad spridning av branden eftersom detta är beroende av flera andra faktorer såsom vind, bränningsteknik, områdets brandgränser med mera.

Kommunens räddningschef fastställer för området aktuell brandrisk och beslutar om eventuellt eldningsförbud.

Brandspridning utanför bränningsområdet

Om elden sprider sig utanför begränsningslinjerna och den bränningsansvarige bedömer att de på platsen befintliga resurserna inte räcker till för att stoppa elden skall den kommunala räddningstjänsten larmas. Samtidigt skall den bränningsansvarige så långt möjligt är skaffa ytterligare resurser från eget bolag eller företag.

Den kommunala räddningstjänsten har en skyldighet att utföra släckning av skogsbrand till dess branden är under kontroll. När räddningsledaren/insatsledaren gör bedömningen att begränsningslinjerna är säkrade och att branden inte kan sprida sig (då "räddningstjänst" avslutats) skall han informera markägaren eller bränningsansvarig som då får överta ansvaret för fortsatt eftersläckning och bevakning.

Kommunal räddningstjänst i Gävleborgs län

I länet finns 10 kommuner. Gävle, Sandviken, Hofors och Ockelbo har gemensam räddningstjänst, Gästrike räddningstjänst. Hudiksvall och Nordanstig har också gemensam räddningstjänst, Norrhälsinge räddningstjänst. Övriga kommuner, Söderhamn, Bollnäs, Ovanåker, och Ljusdal har egen räddningstjänst.

Samtliga räddningstjänster är väl fungerande med god beredskap och kompetens för operativa insatser vid skogsbränder samt befäl med goda kunskaper och erfarenhet av skogsbrandsläckning.

Statliga resurser i länet

Begränsade militära resurser, främst hemvärn, finns via Vakthavande Befäl på Mellersta Militär Distriktet (MDM) i Strängnäs eller Gävleborgsgruppen i Gävle, tillgängliga inom länet för insatser vid en skogsbrand. Närmaste helikopterresurs är Sjöfartsverkets räddningshelikopter (civil) vid Sundsvalls - Härnösands flygplats eller Berga. Helikopterresurser begärs via ARCC i Göteborg. Genom en tidig helikopterburen vatteninsats minskas det manuella arbetet och möjligheten att dämpa eldens spridning ökar.

Utdrag ur **Lagen om skydd mot olyckor** och **Förordning om skydd mot olyckor**.

1 kap 2 § Lagen om skydd mot olyckor

Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunen skall svara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljö.

Staten eller en kommun skall svara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

2 kap 7 § Förordning om skydd mot olyckor

En länsstyrelse och en kommun får meddela föreskrifter om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand.

Bilaga 1

Anmälan om planerade hygges- och naturvårdsbränningar i Gävleborgs län.

Planerad bränning skall skriftligen anmälas till räddningschefen i aktuell kommun senast två veckor före planerad bränningstidpunkt.
Kopia på anmälan skickas till: Länsstyrelsen Gävleborg, Samhällsbyggnadsenheten, Krisberedskap, 80170 Gävle.

Markägare

Namn:

Adress:

Telefon:

Bränningsledare

Namn:

Adress:

Telefon:

Företag / Organisation:

Tid och plats för bränning

Datum:

Platsangivelse enl Rikets nät:

Telefon till bränningsplatsen:

Släckresurser under bränningen:

Personal (Antal):.....

Materiel:.....

Övrigt:.....

Släckresurser skall finnas på bränningsplatsen ända tills bränningen är släckt. SOS Alarm (tel: 026-12 02 20) skall underrättas när bränningen övergår till beredskap.

Släckresurser under bevakningen:

Personal (Antal).....

Materiel:.....

Övrigt:.....

Bevakning skall utföras enligt:

Bränningsdygnet = oavbruten bevakning

2:a – 5:e dygnet = 2 ggr/dag

fr o m 6:e dygnet = 1 ggr/dag mellan kl 1400-1500 tills ingen rök förekommit i 4 dgr.

All brand och rök skall under denna tid åtgärdas omgående. Under bevakningsskedet skall minst en kontaktperson finnas anträffbar på telefon.

Kontaktperson 1: Telefon:

Kontaktperson 2: Telefon:

All bränning sker på eget ansvar. Bränningsledare ansvarar för hela bränningen inklusive bevakning.

.....
Ansvarig bränningsledare

.....
Namnförtydligande

Räddningschefens yttrande:

.....

.....

Länsstyrelsen
Gävleborg